ESPAI 8

Atenció social des dels moviments socials
Dilema ètic?

Dimecres, 22 d'octubre de 2014

CONGRÉS de SERVEIS SOCIALS BÀSICS

Projecte en construcció, creat i desenvolupat dins del marc de Can Batlló

Lucia Rivas i Aina Llotje, membres del projecte "la Nau", espai familiar dins del marc de Can Batlló.

Can Batlló és el resultat de llargs anys de reivindicació, de lluita i d'esforç col·lectiu per rehabilitar i gestionar un espai necessari per al barri. Can Batlló és un exemple d'una de les respostes que es poden donar des de la ciutadania, una manera d'interpel·lar l'administració, de gestionar espais, de pensar col·lectivament què és el que volem i dur-ho a terme. Dins d'aquest context ens anem apropant, més veïnes i també persones que ni tan sols som del barri però que veiem la possibilitat de poder participar aprenent de tot el que ja s'ha fet i aportant coneixement dins de les comissions existents o dins de nous projectes.

Així neix LA NAU. Un grupet de professionals ens trobem un bon dia a l'espai de trobada fet entre les veïnes i ens posem a somiar la possibilitat de fer el que des de les nostres feines no ens han permès fer, crear un espai per a la petita infància i les seves famílies. Per a nosaltres aquest desig esdevé un doble repte, doble repte perquè la petita infància té molts pocs projectes com aquest a la ciutat i perquè no tenia lloc ni tan sols dins de Can Batlló.

Actualment és un projecte validat per l'assemblea de Can Batlló, ja hem viscut diverses jornades de joc a l'Auditori i al carrer 11 de juny; des del tercer trimestre del curs passat es duen a terme sessions setmanals compartint espai amb circ i ja ens disposem a vestir tota una Nau.

Des de bon començament hem tingut algunes coses clares:

- Cal fer un espai obert al barri destinat a infants de 0 a 6 anys i les seves famílies: un espai per al joc i el moviment, les activitats pròpies de l'infant.
- Un espai per a la trobada, la relació, on es pugui donar la xarxa social que l'ésser humà frisa per crear. Un espai per al vincle.
- La infància en plenitud de drets. Cal, i amb urgència difondre una cultura d'infància, però, sobretot, una cultura d'ésser humà. Un ésser humà capaç de créixer, de desenvolupar-se, de viure.
- Amb un contingut i una forma creats des de la qualitat, en els materials, en el disseny de l'espai, però també en les relacions.
- Un espai que ha de poder ser replicable, perquè creiem que Barcelona necessita incloure la criança i la cura a l'altre com un dels seus pilars.

I des d'un bon començament n'hem tingut moltes per resoldre...

- Relació "usuari" i professional? Coresponsabilitat. Allò públic és de l'estat, és del poble? On queda l'autogestió?
- Finançament, contradiccions amb la vocació pública, assegurar l'accés universal.
- Autogestió i criança?
- On és la diversitat als espais alternatius?

Can Batlló és un espai privilegiat on crear un espai com el que estem plantejant, un espai que té llavors per tot Barcelona, no considerem que ens estem inventant res, senzillament estem intentant dur a la pràctica quelcom que altres persones havien somiat, inclús planificat... però que des de l'administració mai ha interessat dur a terme.

Can Batlló és ric en formes de relació, en formes de gestió, és ric en cultura, art, en tallers on poder treure el nas i aprendre. És un espai empoderador. I on tot el col·lectiu s'esforça per incloure l'altre. La nostra aposta és incloure la infància i les seves famílies.

Per a més informació: http://canbatllo.wordpress.com/

Xarxa 9 Barris Acull: L'experiència de la convivència i la cohesió social des del teixit associatiu i els barris

Andrea Borison i Lourdes Ponce, membres de 9 Barris Acull.

El districte de Nou Barris i la seva realitat migratòria

A Nou Barris viuen actualment unes 164.000 persones. En el naixement i el desenvolupament del districte cal tenir en compte dos factors fonamentals: en primer lloc, l'arribada massiva -en les dècades de 1950, 1960 i, en menor mesura, 1970- de població immigrant procedent d'altres comunitats de l'Estat espanyol. En segon lloc, l'existència i el desenvolupament d'un ampli i dinàmic teixit associatiu, que encara avui conserva la seva força i el seu potencial.

Durant els anys de la postguerra, la situació d'extrema pobresa que impera en algunes zones de la península provoca un èxode massiu cap als grans nuclis urbans. En aquest context, el districte de Nou Barris constitueix un punt d'acollida important per una part de la immigració obrera que arriba a la ciutat durant les dècades de 1950, 1960 i 1970.

En l'actualitat, i des de finals dels anys 90, el districte recupera la seva tradició d'acollida de nous veïns i veïnes. En aquesta ocasió, els immigrants arriben als barris procedents fonamentalment de països extracomunitaris. Encara que vinguin de més lluny i que parlin llengües diferents, els seus projectes migratoris són similars dels que tenien els primers immigrants del districte: volen accedir a un treball en condicions, a un habitatge digne. Igual que els seus predecessors, les condicions en què viuen solen ser difícils, sobretot al principi.

Segons dades de l'Ajuntament de Barcelona, entre el 2001 i el 2010, la població estrangera de Nou Barris gairebé es quintuplica, passant de les 4.961 persones registrades l'any 2001 a les 27.100 registrades l'any 2010, el que representa un 16,3% del total de la població del districte.

D'esquerra a dreta, Asun Llena (moderadora), Andrea Borison, Lourdes Ponce, Aina Llotje, Lucía Rivas i Ferran Aguiló.

Tot i que durant uns anys, la taxa de creixement d'aquest col·lectiu va ser una de les més elevades de la ciutat, els darrers anys, aquesta taxa ha estat negativa a causa del context de crisi que s'ha viscut de forma generalitzada. A partir de l'any 2010 es comença a observar un lleuger descens en el nombre d'estrangers empadronats, que passa a ser de 26.739 persones l'any 2013 (el que suposa un 16,2% sobre el total). Aquesta tendència a la baixa està relacionada bàsicament amb dos factors:

- A causa del context econòmic i social general, es frena la primera arribada de persones a la ciutat i al districte i, també, augmenten lleugerament els casos de retorn als països d'origen.
- Augmenten les nacionalitzacions, és a dir, un nombre important de persones que abans eren residents estrangers ara han passat a ser persones amb nacionalitat espanyola.

9 Barris Acull: una aposta pel treball en Xarxa

A finals dels anys 90, davant la nova realitat migratòria que estaven experimentant els barris, i arran de les notícies que anaven arribant d'altres llocs sobre l'emergència de problemes convivència i brots xenòfobs, des del teixit associatiu del districte es planteja la necessitat de reflexionar i trobar la manera **d'afrontar la situació de forma conjunta i coordinada**. Des del principi, el projecte es basa en la percepció de les persones immigrants en tant que **nous veïns i veïnes**, amb necessitats diferents però també similars a les de la resta d'habitants dels barris. **Es tracta així d'un fenomen transversal, al qual cal respondre de forma transversal, conjunta i coordinada**.

Aprofitant la densitat del teixit associatiu del districte, s'aposta finalment pel **treball en xarxa**: la idea és que **cada entitat assumeixi la nova realitat en la seva pròpia agenda i des del seu àmbit de treball específic**, adoptant noves perspectives i innovant en els seus mètodes i formes de treball. El treball en xarxa ha de servir per donar suport en tot aquest procés, a través de la formació, l'assessorament i la coordinació de les entitats que en formen part. Al principi, la falta d'experiència i la manca de referents provoquen dificultats de funcionament. Amb el temps, algunes d'aquestes dificultats s'han anat salvant, i s'ha anat elaborant i consolidant un mètode propi de treball.

El treball en xarxa, en la pràctica, no ha estat fàcil d'assumir. El grau d'implicació de les diferents entitats no ha estat ni és el mateix, i en certs casos depèn excessivament del caràcter i la voluntat dels seus líders o de les persones que en un moment donat s'impliquen més en el projecte. Convé assenyalar com a riquesa específica -i alhora com a dificultat- **la gran diversitat que existeix entre les entitats que formen part de la xarxa**, no només per la varietat d'àrees i àmbits de treball sinó també pel que fa a la percepció que es té del fenomen migratori i de les seves conseqüències socials.

L'any 2001, el recolzament al moviment reivindicatiu a favor de la regularització dels immigrants sense papers que desembocà en els tancaments a les esglésies de Barcelona va constituir la primera gran prova de funcionament. Des de la Xarxa es va participar activament en l'organització i el suport material, econòmic, moral i reivindicatiu en aquest moviment social. Després d'aquesta experiència es va fer palesa la necessitat de garantir un servei gratuït d'assessorament a les persones que volguessin regularitzar la seva situació al país. Des d'aquest primer moment es va constituir un nucli d'entitats i de persones que donaven un major suport la xarxa. Des de llavors, l'evolució ha estat significativa: de les 10 entitats inicials s'ha passat a les més de 80 que conformen la xarxa en l'actualitat.

Actualment, 9 Barris Acull està integrada per més de vuitanta entitats del districte, entre les que figuren AAVV, AMPA, parròquies, associacions culturals i esportives, entitats de lleure i de solidaritat, escoles d'adults etc., i en la qual està representat també el districte municipal. **La finalitat de la Xarxa és treballar de forma coordinada per fomentar la convivència i facilitar la incorporació als barris dels nous veïns i veïnes que procedeixen de la immigració**.

Eixos de treball i objectius:

Des de la Xarxa 9 Barris Acull treballem al voltant dels següents eixos, a partir dels quals s'articulen les activitats:

Convivència i diversitat:

- Certamen per la Convivència i la Cohesió Social
- Festival de Sopes del Món Mundial
- Actes de promoció de la diversitat com un valor afegit dels barris
- Igualtat de drets:
- Punt d'Acollida i Informació
- Servei d'Acompanyament Jurídic en temes d'estrangeria
- Tallers de llengua i entorn
- Guia de recursos del districte
- Campanyes i manifestos

Participació i treball en xarxa:

- Espai de coordinació
- Suport a entitats
- Foment de la participació i el voluntariat
- Formació, reflexió i presència social:
- Jornades 9 Barris Acull
- Tallers de reflexió
- Formació per a entitats
- Portal web i xarxes socials

Per a més informació, podeu consultar la web: www.9bacull.org.

L'impacte de la crisi sobre la població del districte

Nou Barris és un dels districtes més durament castigats per la crisi. A continuació identifiquem alguns dels indicadors més significatius al respecte:

- Segons dades de l'Informe Distribució de la renda familiar disponible per càpita a Barcelona (2012), els barris del districte tenen una renda mitjana familiar de 10.799 euros/any, sensiblement per sota de la mitjana de la ciutat (18.912 euros/any). D'altra banda, de tots els barris de Barcelona, 6 dels 10 més pobres estan situats al districte.
- Segons dades de març del 2014, la taxa d'atur al districte és d'un 19,6 %, la més alta de Barcelona. Dels 10 barris amb més atur registrat de Barcelona, 7 estan a Nou Barris.
- Pel que fa als Serveis Socials, l'any 2013 van ser 11.136 les persones ateses als Centres de Nou Barris, essent per primer cop el districte amb més persones ateses del conjunt de la ciutat (un 15,7% sobre el total). El mateix any, 1.075 persones del districte tenien reconeguda la prestació (un 20,7% sobre el total de prestacions a la ciutat).
- Nou Barris lidera també el rànquing de desnonaments a Barcelona, una realitat que afecta especialment el barri de Ciutat Meridiana. L'any 2012 aproximadament el 25% del total de desnonaments a Barcelona eren a Nou Barris. D'aquests casos, es calcula que només s'ha donat resposta habitacional a un 4,3% de les necessitats. D'altra banda, moltes famílies viuen en condicions d'infrahabitatge o pisos sobreocupats.
- Quant a la salut, es constata un increment important de problemes en l'àmbit de salut mental, i un augment d'embarassos en noies adolescents.
- Pel que fa a l'accés a l'alimentació, es donen casos de menors que passen gana i/o que no tenen una alimentació adequada pel fet de no tenir recursos suficients i per qüestions relacionades amb la pobresa energètica. El 25% de totes les beques de menjador concedides corresponen a infants escolaritzats al districte de Nou Barris.
- En l'àmbit educatiu, s'agreugen les condicions de les escoles i els instituts del districte. Els centres educatius han de fer front cada cop més a problemàtiques que sobrepassen els límits de la pròpia tasca educativa.

Entitats i moviments socials: entre la prestació de serveis i la incidència política

En aquest context, mentre augmenten les necessitats no cobertes de la població, continuen les retallades en la despesa social. Això comporta una pèrdua de drets socials i civils que s'havien conquerit temps enrere amb la lluita ciutadana.

El rol de les entitats i els moviments socials es reorienta: hi ha entitats que es decanten per la prestació de serveis i l'assistencialisme, mentre que d'altres ho fan per la reivindicació i la incidència política.

Creiem que les entitats han d'anar més enllà de la prestació de serveis. L'Estat ha de ser fort i ha de garantir l'accés als drets de tots els seus ciutadans i ciutadanes. La societat civil no ha de suplir les deficiències de l'Estat, sinó que ha d'ajudar a enfortir-lo reivindicant unes polítiques socials acords a les necessitats actuals de la ciutadania, transformant i promovent la cohesió social.

Les polítiques socials actuals estan basades en un model assistencial, i no es fonamenten en els drets de les persones. Els Serveis Socials actuals estan dissenyats per funcionar en un context de 'bonança'. Per això actualment s'estan donant respostes parcials -i no estructurals- a les necessitats de la majoria de la població.

Des de les entitats i els moviments socials cal reivindicar unes polítiques socials fonamentades en els drets socials de les persones. En aquest context, resulta imprescindible treballar en xarxa i de manera coordinada entre l'administració pública i la iniciativa social.

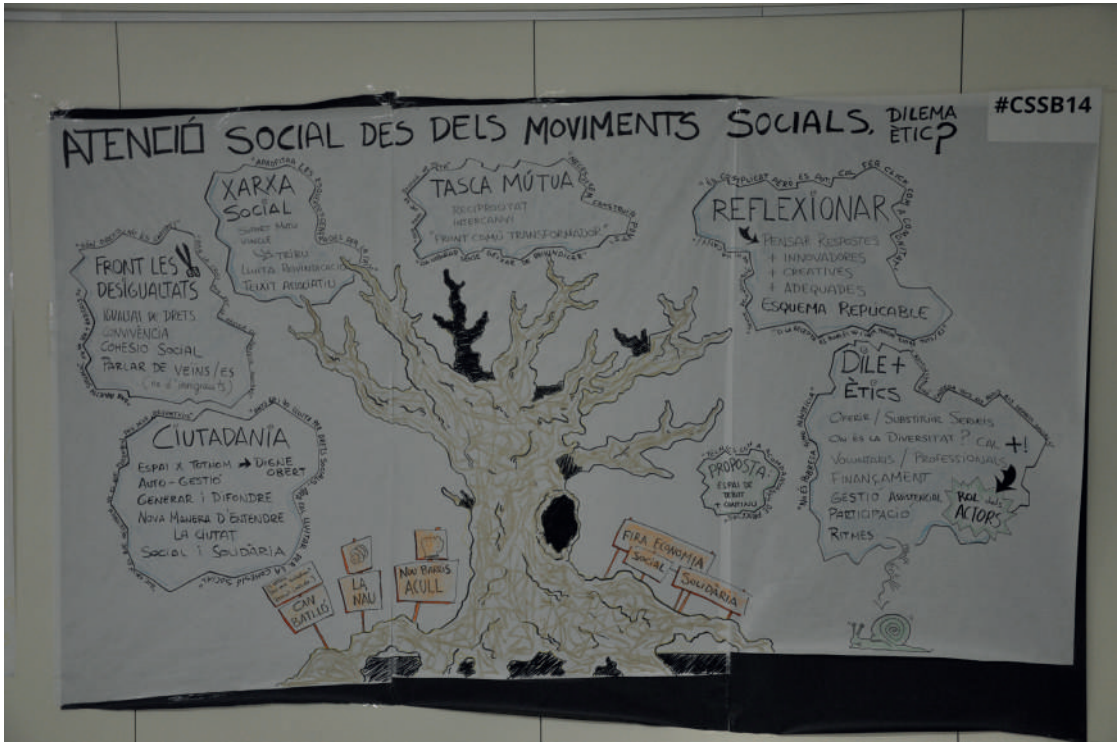

Relatoria visual de l'Espai 8